

Andragoški center Slovenije

61. Monitor izobraževanja in usposabljanja 2013

Evropska komisija je za spremljanje uresničevanja **Lizbonske strategije** oziroma programa **Izobraževanje in usposabljanje 2010** v obdobju od leta 2006 pa do 2010/2011 izdajala letna **Poročila o napredku**. Lizbonsko strategijo je zamenjala **Evropa 2020**, njej pa se je prilagodila strategija **Izobraževanje in usposabljanje 2020** s štirimi prednostnimi področji:

- izvajanje vseživljenjskega učenja in mobilnosti,
- izboljšanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja,
- spodbujanje pravičnosti, socialne kohezije in aktivnega državljanstva,
- spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti, vključno s podjetništvom, na vseh ravneh izobraževalnega sistema.

V Poročilih o napredku je Komisija v sodelovanju z državami članicami predstavljala kazalnike in ciljne vrednosti za našeta prednostna področja sistema izobraževanja in usposabljanja. Med njimi jih je nekaj, ki zadevajo tudi področje izobraževanja odraslih, npr. udeležba odraslih, starih 24 do 65 let, v vseživljenjskem učenju. Vsakokratni izid Poročila je v nekaterih državah povzročil burne odzive zaradi slabših rezultatov od evropskega povprečja ali v primerjavi z drugimi državami članicam, ponekod pa je ostajal relativno neopažen.

V letu 2012 je Komisija prešla na nov, krajši in bolj jedrnat format poročila o napredku ter publikacijo preimenovala v **Monitor izobraževanja in usposabljanja**. Monitor se navezuje na prej omenjena štiri prednostna področja, na repertoar sedmih ciljnih vrednosti, od katerih sta dve strukturne, krovne narave, ter 12 temeljnih kazalnikov. Te vsebine nadgrajuje s prečnimi povezavami in jih dopolnjuje s kakovostnimi vidiki in dodatnimi podatkovnimi viri. V zadnjem letu je v Monitor vključila tudi novo metodologijo, t.i. Joint Assessment Framework (JAF), ki omogoča osvetlitev posameznega temeljnega kazalnika s podskupinami in podkazalniki. Metodologija je bila sprva vpeljana za obe krovni ciljni vrednosti (visokošolski diplomanti in mladi, ki zgodaj opustijo šolanje), v drugem koraku pa še za področji zaposljivost diplomantov ter zmožnosti odraslih.

Monitor izobraževanja in usposabljanja 2013 je izšel 30. oktobra.. Androulla Vassiliu, evropska komisarka za izobraževanje, kulturo, večjezičnost in mladino, je tokratno izdajo publikacije pospremila z izjavo, da je njen vsebinski poudarek na izdatkih za izobraževanje, ki pa niso le strošek, temveč vlaganje. V obdobju resnih finančnih omejitev je učinkovitost in uspešnost tega vlaganja toliko bolj pomembna, saj je treba z manj sredstvi doseči več. Izobraževanje je namreč vse pogosteje omenjano med ključnimi dejavniki uspeha pri uresničevanju močnejše in konkurenčnejše Evrope.

Monitor je bil objavljen v času, ko je bil tik pred izidom novi program financiranja evropskega sodelovanja v izobraževanju, t. i. Erasmus+. Ta prinaša okrog 40-odstotno povišanje sredstev za izobraževanje, ki bodo za obdobje 2014–2020 znašala okrog 14 milijard EUR. Po drugi strani tečejo dogovarjanja držav

članic z Evropsko komisijo o Evropskih strukturnih in investicijskih skladih 2014–2020. Za politične in strokovne odločitve o vlaganju teh sredstev bo seveda odločilna dobra podatkovna podpora. Prav slednjo pa oblikovalcem izobraževalne politike lahko zagotovi Monitor.

Predstavljamo **deset ključnih ugotovitev** na ravni Evropske unije, ki jih prinaša Monitor izobraževanja in usposabljanja 2013:

1. Kar šestnajst držav članic EU je v obdobju 2008–2011 zmanjšalo svoja vlaganja v izobraževanje. Šest držav (EL, IT, CY, LV, PT, UK-WLS)** je svoja vlaganja dodatno znižalo v letu 2012. Zmanjšanja vlaganj na posameznika so bila v obdobju 2008–2010 najpogostejša na ravni visokošolskega študija (12 držav članic). Večina držav je znižala vlaganja na posameznika na vsaj eni ravni izobraževanja, medtem ko so BG, ES, HR, LV in RO ta zmanjšanja uvedla na vseh ravneh – od osnovnošolskega do visokošolskega izobraževanja.
2. Stopnja zaposlenosti diplomantov, ki so pred kratkim zaključili svoje izobraževanje ter pridobili vsaj srednješolsko izobrazbo, se je zmanjšala na 75,7 % (glede na 82 % v letu 2008). Še vedno velja, da je zaposljivost diplomantov na terciarni ravni boljša od zaposljivosti tistih z doseženo srednješolsko izobrazbo. V Evropski uniji pa je kljub temu kar 21 % ljudi zaposlenih na delovnih mestih, ki zahtevajo nižjo raven izobrazbe od dosežene. To pomeni, da je ob visokih stopnjah brezposelnosti dodaten problem neravnovesje med ponudbo in povpraševanjem po znanju in zmožnostih.
3. Prehod iz izobraževanja v sfero dela je mogoče olajšati s kakovostnimi programi usposabljanja, vajeništva in z modelom dualnega izobraževanja in usposabljanja. Udeleženci poklicnega izobraževanja in usposabljanja lažje prehajajo na trg dela v tistih državah, kjer imajo dobro razvite povezave med izobraževanjem in delom (npr. DK, DE, NL, AT). Mnoge države so začele s prenovami, ki temeljijo na izkušnjah teh držav.
4. Mladi, ki zgodaj opustijo šolanje, imajo težave pri vključevanju na trg dela. Delež teh mladih na evropski ravni znaša 12,7 %. V obdobju med 2009 in 2012 do države, kot so IT, DE, FR in CY, le za malenkost znižale svoj delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje. HU, RO in BE pa so svoj delež celo povišale. Stopnja njihove brezposelnosti je visoka – kar 40,1 %. Težave pa imajo ti mladi (18–24 let stari) tudi v obratni smeri – pri prehajanju s trga dela nazaj v izobraževanje, saj se jih v neformalno izobraževanje (po tem, ko so izstopili iz formalnega) vključi le 0,8 %.
5. Globalno tekmovanje in novačenje talentiranih spreminjata polje visokošolskega izobraževanja. V opazovanem obdobju znaša delež evropskega prebivalstva z doseženo visokošolsko izobrazbo 35,7 %, zdaj pa so prizadevanja usmerjena v izboljšanje stopnje dokončanja tega izobraževanja. Ta je v mnogih državah članicah še vedno pod 70 %. Izziv predstavljajo tudi izboljšanje kakovosti študija in relevantnosti študijskih vsebin ter povečanje mednarodne mobilnosti študentov. Slednja dokazano povečuje mobilnost po zaključenem izobraževanju ter lahko prispeva k izravnavanju neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem po znanju in zmožnostih na evropskem trgu dela.
6. Kar 20 % pripadnikov starostnega razreda 16–65 let starih ne dosega temeljne ravni pismenosti. Kar 24 % pa je takih na področju računskih spretnosti. To sta rezultata prvega kroga mednarodne raziskave o zmožnostih odraslih (PIAAC), ki poudarjata potrebo po večjem vključevanju prebivalstva v vseživljenjsko učenje. Kazalnika dosežena raven zmožnosti ter stopnja udeležbe v vseživljenjskem učenju sta v mnogih državah med seboj tesno povezana. Vse kaže, da se v vseživljenjsko učenje še vedno ne vključujejo tisti, ki bi to najbolj potrebovali. Stopnja udeležbe na evropski ravni znaša le 9 %, medtem ko je cilj, zastavljen do leta 2020, visok – 15 %. Med zdajšnjimi udeleženci so predvsem mlajši odrasli ter tisti z že doseženimi višjimi ravnmi izobrazbe.
7. Le polovica evropskega prebivalstva, starega 15 let ali več, se strinja z izjavo, da jim je šolsko izobraževanje omogočilo razviti podjetniške zmožnosti. Dejstvo je, da imajo vse države, za katere je značilen višji odstotek podjetniške naravnosti, hkrati tudi nadpovprečen delež vključenih v tečaje ali dejavnosti na temo podjetništva, ki jih izvajajo v šolah in na univerzah. Prizadevanja za razvoj

podjetniških spretnosti so potrebna za oblikovanje novih poslovnih zamisli, večjo inovativnost zaposlenih v podjetjih ter boljšo zaposljivost mladih. Izobraževanje in usposabljanje za podjetništvo je način za povečanje ekonomskih učinkov izobraževanja.

8. Neenakost in neenakopravnost sta še vedno prisotna v evropskem sistemu izobraževanja in usposabljanja. Obstajajo podatki o izobraževalni prikrajšanosti določenih skupin prebivalstva, na primer mladih, ki izhajajo iz priseljeniških družin. Države članice se tega problema lotevajo na različne načine in z različno stopnjo uspešnosti. Neenakost in neenakopravnost imata resne posledice na ravni posameznika, gospodarstva kot tudi družbe kot celote.
9. Velik izziv je premislek o tem, kako pritegniti, izobraziti oziroma usposobiti in nadalje podpirati učitelje, vodje izobraževalnih ustanov ter izobraževalce učiteljev. Učiteljski poklic je pod močnim vplivom demografskih trendov, saj je v mnogih državah članicah večina učiteljev umeščena v najvišje starostne razrede. Na primer, v IT, DE, EE in NL je več kot 45 % učiteljev starih 50 let in več. V IT, BG, DE in ES je zelo malo učiteljev mlajših od 30 let.
10. Evropa zaostaja pri razvoju prosto-dostopnih izobraževalnih virov (Open Educational Resources - OER) in množičnih odprtih on-line programov (Massive Open Online Courses – MOOCs). Čeprav so digitalne tehnologije polno vključene v vsakodnevno življenje, delo, trgovino ..., pa niso v zadostni meri uporabljane v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja. Po eni strani 70 % učiteljev v EU prepoznava pomen poučevanja, podprtega z IKT. Po drugi strani pa je le 20 % dijakov oziroma študentov deležno poučevanja, ki ga vodijo digitalno usposobljeni in samozavestni učitelji.

Količinske in kakovostne informacije, ki podpirajo gornje ugotovitve, so na voljo v [celotnem besedilu](#) Monitorja. Za nas je še posebej pomembno podrobno poročilo za Slovenijo*. Obe publikaciji prvič dopolnjuje spletno vizualizacijsko orodje*, ki za štiri ciljne vrednosti: udeležbo odraslih v vseživljenjskem učenju, delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, zaposljivost diplomantov in visokošolsko izobraževanje omogoča vpogled v stanje posamezne države, primerjavo med njimi ter nadaljnjo razčlenitev podatkov.

Podatke in spoznanja iz 6. poglavja letošnjega Monitorja, ki zadevajo vključenost odraslih v vseživljenjsko učenje, predstavljamo v informaciji števil. 62 InfO-mozaike.

Kontaktna oseba za področje: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, zvonka.pangerc@acs.si

Informacijo pripravila: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, zvonka.pangerc@acs.si

Vir:

- Education and Training Monitor 2013 (http://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor13_en.pdf)
- Education and Training Monitor 2012 (http://ec.europa.eu/education/library/publications/monitor12_en.pdf)
- Spletna stran Evropske komisije, namenjena podatkovno podprti politiki izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji (http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/indicators-benchmarks_en.htm)

Legenda:

* Zaradi prenove spletne strani Evropske komisije povezava trenutno ni na voljo.

** Mednarodne kratice držav članic EU, uporabljene v Monitorju:

AT	Avstrija	NL	Nizozemska
BE	Belgija	PL	Poljska
BE fr	Belgija – francoska skupnost	PT	Portugalska
BE nl	Belgija – flamska skupnost	RO	Romunija
BG	Bolgarija	SE	Švedska
CY	Ciper	SI	Slovenija
CZ	Češka	SK	Slovaška
DE	Nemčija	UK	Velika Britanija
DK	Danska	UK- ENG	Anglija
EE	Estonija	UK- NIR	Severna Irska
EL	Grčija	UK- SCT	Škotska
ES	Španija	UK- WLS	Wales
EU	Evropska Unija	CH	Švica
FI	Finska	IS	Islandija
FR	Francija	LI	Lihtenštajn
HR	Hrvaška	MK	Makedonija
HU	Madžarska	NO	Norveška
IE	Irska	TR	Turčija
IT	Italija	AU	Avstralija
LT	Litva	CA	Kanada
LU	Luksemburg	JP	Japonska
LV	Latvija	KO	Južna Koreja
MT	Malta	US	Združene države Amerike

